

7292 SAYILI KANUNLA YAPILAN DÜZENLEME SONRASINDA TASARRUF FİNANSMAN ŞİRKETLERİNE GENEL BAKIŞ

Mustafa YAVUZ*

ÖZ

Ülkemizde yaklaşık otuz yıldır uygulanmakta olan ancak herhangi bir mevzuat düzenlemesine ve kamu denetimine tabi olmayan ve halk arasında ‘el birliği sistemi’ olarak bilinen ‘tasarruf finansman faaliyetleri’, 4 Mart 2021 tarihli ve 7292 sayılı Kanunla yasal zemine kavuşmuştur. Anılan Kanunla; tasarruf finansman sisteminin düzenlenmesi ve disiplin altına alınması, sistemdeki risklerin olabildiğince minimize edilmesi, sistemin kamu denetimi ve gözetimine tabi kılınması, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması, tasarruf finansman şirketlerinin sürdürülebilir kurumsal yapıya kavuşturulması, sermaye yapılarının güçlendirilmesi ve idarecilerinin sistemi yönetebilecek düzeyde tecrübe ve birikime sahip olması, tasarruf finansman sözleşmelerine ilişkin esasların belirlenmesi ve şirket yöneticilerinin cezai sorumluluğunun tespit edilmesine dair düzenlemeler yapılmıştır. İşte bu çalışmada, 7292 sayılı Kanunla yapılan düzenleme sonrasında tasarruf finansman şirketleri genel hatlarıyla ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Tasarruf finansman faaliyeti, tasarruf finansman şirketi, tasarruf finansman sözleşmesi, 7292 sayılı Kanun, kuruluş, tasfiye.

1. GİRİŞ

Ülkemizde konut ve taşıt başta olmak üzere çeşitli varlıkları edinmek için finansman hizmeti sunan özel firmalar belirli bir süredir faaliyet göstermekte ve günümüzde bu firmalar önemli bir müşteri kitlesine sahip bulunmaktadır. Söz konusu firmaların ilan ve reklamlarında, uyguladıkları çeşitli yöntemler ile kişileri faizsiz şekilde ev ve taşıt sahibi yaptıkları belirtilmekte ve bu firmalar esas itibarıyla dönüşümlü kredi tasarruf birliklerine veya kurumsal olmayan yapı tasarrufu kuruluşlarına çok benzer şekilde faaliyet yürütmektedir. Bu firmalar genel olarak, bireylerin bireysel olarak veya grup halinde tasarruf edecekleri ve sonunda bir finansman elde edecekleri organizasyon yapıları oluşturmaktadır.

* Gümrük ve Ticaret Uzmanı

Ancak, sistemin giderek büyümesi ve işleyişinde yaşanabilecek aksaklığın birçok kişiyi mağdur edebilecek olması, buna karşın mevzuatta konunun hiç düzenlenmemesi karşısında kanun koyucu, ‘tasarruf finansman’ olarak adlandırılan yöntemin düzenlenmesi, özünde bir finansal aracılık faaliyeti yürüten söz konusu firmaların gözetim ve denetim altına alınması, sisteme kaynak aktaran müşterilerin hak ve menfaatlerinin korunması ve bu alanın güvenilirliğinin ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla, 04.03.2021 tarihli ve 7292 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla (T.C. Yasalar, 07.03.2021) 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununda (T.C. Yasalar, 13.12.2012) önemli düzenlemeler yapılmıştır.

Söz konusu düzenlemelerin uygulamasını göstermek üzere de Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından Tasarruf Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 07.04.2021) yürürlüğe konulmuştur.

İşte bu çalışmada, 7292 sayılı Kanunla yapılan düzenleme sonrasında tasarruf finansman şirketleri incelenmiş ve değerlendirilmiştir

2. GENEL OLARAK TASARRUF FİNANSMAN SİSTEMİ

Tasarruf finansman sistemi en genel anlamıyla; firma ve müşteri arasında önceden kararlaştırılmış olan ya da müşteri grupları içinde çekiliş yapma gibi yöntemlerle belirlenen vadeye kadar müşterinin birikim yapması karşılığında müşterilere konut veya taşıt edinebilmeleri amacıyla finansman kullanılması faaliyeti şeklinde tanımlanabilir. 6361 sayılı Kanunun 3. maddesinin birinci fıkrasının (I) bendinde ise söz konusu sistem/faaliyet; bir sözleşme kapsamında önceden belirlenmiş koşulların gerçekleşmesi şartıyla konut, çatılı iş yeri veya taşıtın edinimi için faizsiz finansman esaslarına göre belirli bir süre tasarruf edilmesi, müşterilere finansman kullanılması ve toplanan tasarrufların yönetimi olarak ifade edilmiştir.

Tasarruf finansman şirketleri, kapalı bir mekanizma içerisinde müşterilerine finansman kullanımları amacıyla yine aynı müşterilerden fon toplama faaliyeti sürdürmektedirler.

Tasarruf finansman sistemini finans sektöründeki diğer uygulamalardan farklı kılan temel unsur, finansman kullanımının tasarruf etme şartına bağlı olmasıdır. Sistemin diğer temel unsurları ise; firmanın belirli bir varlığı satmasından ziyade varlığın satın alınması amacıyla müşteriye finansman

kullandırılmasının söz konusu olması ve bireysel veya grup halinde tasarruf imkânı sunması, sözleşmenin her bir müşteri bazında tasarruf etme ve finansman sağlama olmak üzere iki ayrı dönemi kapsamı, bireysel tasarrufta kişilerin firmaya önceden kararlaştırılmış belirli bir vadeye kadar para yatırması, grup halinde tasarrufta ise çekiliş sonuçlarına bağlı olarak bireylerin tasarruf edecekleri dönemin değişiklik göstermesi, grup üyelerinin birbirini finanse etmeleri için gereken süre tamamlanana kadar çekilişte henüz çıkmayan müşterilere diğer gruplardan sağlanan kaynaklarla finansman ödemesi yapılması, firma tarafından sağlanan finansal hizmetin karşılığı olarak, müşterilerden finansman büyüklüğüne göre değişen oransal bir ücret tahsil edilmesi, finanse edilen varlıkların, karşılığında rehin veya ipotek teminatı alınabilen taşit ve konut olmasıdır.

3. TASARRUF FİNANSMAN ŞİRKETLERİNE İLİŞKİN YAPILAN DÜZENLEMELER

3.1. Kuruluş

7292 sayılı Kanunla, tasarruf finansman şirketlerinin kuruluşu Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun iznine tabi kılınmıştır. Bu kapsamda, söz konusu şirketlerin kuruluşuna, anılan Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alacağı kararla izin verilir.

Tasarruf finansman şirketlerinin;

- Anonim şirket şeklinde kurulması,
- Pay senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması,
- Ticaret unvanında ‘Tasarruf Finansman Şirketi’ ibaresinin bulunması,
- Kurucularının 6361 sayılı Kanunda belirtilen şartları haiz olması,
- Yönetim kurulu üyelerinin 6361 sayılı Kanunun kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen nitelikleri ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek mesleki tecrübeyi haiz olması,
- Nakden ve her türlü muvazaadan arı olarak ödenmiş sermayesinin en az yüz milyon Türk lirası olması,
- Ana sözleşmenin 6361 sayılı Kanun hükümlerine uygun olması,
- BDDK'nın etkin denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısına sahip olması,

- Öngörülen faaliyet konularına ait iş planlarını, şirketin mali yapısı ile ilgili projeksiyonlarını, ilk üç yıl için bütçe planını ve yapısal örgütlenmesini gösteren bir faaliyet programını ibraz etmesi, gerekmektedir.

Yukarıda yer verilen şartlar esasen, kuruluş aşamasında planlanan faaliyetleri gerçekleştirme ehliyetinden yoksun, sisteme zarar verebilecek, etkin denetimi engelleyecek ve iyi yönetime sahip olmayan şirketlerin sektöre girmesini önlemeyi hedeflemektedir.

Tasarruf finansman şirketlerinin kurucularında aranılan şartlar, 6361 sayılı Kanunun 6. maddesinin birinci fıkrasında yedi bent halinde sıralanmıştır. Kurucuların, mezkûr hükümde öngörülen şartları haiz olması kanuni zorunluluktur.

Son olarak belirtelim ki, kuruluş izni alan tasarruf finansman şirketlerinin, BDDK'dan ayrıca faaliyet izni alması şarttır. Kurul tarafından verilen faaliyet izinleri Resmi Gazete'de yayımlanır. Bu arada, söz konusu şirketlerin yurt içinde veya yurt dışında şube açması da izne tabidir.

3.2. Tasarruf Finansman Şirketlerinin Yapamayacağı İş ve İşlemler

6361 sayılı Kanunun 9. maddesi uyarınca tasarruf finansman şirketleri;

- Ana faaliyet konuları dışında faaliyette bulunamaz.
- Müşterileri ile yapacağı sözleşmeler çerçevesinde ve yaptığı işlemin bir parçası olarak müşterilerine ilave finansman sağlamak amacıyla toplamı ödenmiş sermayesinin %1'ini geçmeyecek şekilde kullanılan nakdi krediler hariç olmak üzere nakdi kredi kullanıramaz.
- Ana faaliyet konusu işlemler ile sınırlı olmak kaydıyla verilen garanti ve kefaletler ile sermayesinde %10 ve daha fazla paya sahip veya kontrolünü elinde bulunduran kişiler ile sermayesinin %10 ve daha fazlasına sahip olduğu veya kontrolünü elinde bulundurduğu ortaklıklara, toplamı ödenmiş sermayesinin %20'sini geçmeyecek şekilde verilen garanti ve kefaletler hariç olmak üzere garanti, kefalet ve teminat mektubu veremez.
- Konut, çatılı iş yeri veya taşıt ediniminden doğduğu tevsik edilmeyen borçları finanse edemez, tasarruf finansman sözleşmeleri dışında finansman sağlayamaz, üçüncü taraflara borç veremez, ortaklık payı edinemez, her türlü belge, ilan ve reklamlarında banka izlenimi yaratacak ifade ve deyimleri ve 'katılım' ibaresini kullanamaz ve yalnızca yurt içinde tescil edilmiş konut, çatılı iş yeri veya taşıt alımlarını finanse edebilir.

3.3. Ana Sözleşme ile Pay Edinim ve Devir İşlemleri

Şirket ana sözleşmelerinde yapılacak değişiklikler öncesinde BDDK'ya bilgi verilmesi, Kurumun ana sözleşme değişiklikleri ile ilgili olarak 15 iş günü içinde olumsuz görüş bildirmediği takdirde, bu değişikliklerin şirketin genel kurul gündemine alınması ve sonucundan Kuruma bilgi verilmesi, ayrıca ana sözleşmenin güncel olarak şirket internet sayfasında yayınlanması gerekmektedir.

Öte yandan, bir kişinin, şirket sermayesinin %10'unu veya daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya şirket kontrolünün el değiştirmesi sonucunu doğuran pay devirleri ile sermayede %10 ve üzeri paya sahip olan tüzel kişilerin kontrolünün el değiştirmesi sonucunu doğuran pay devirleri BDDK'nın iznine tabidir. Yönetim kuruluna üye belirleme imtiyazı veren payların tesisi, devri veya yeni imtiyazlı pay ihracı için de her durumda anılan Kurumdan izin alınması şarttır.

3.4. Birleşme, Devir, Bölünme ve İradi Tasfiye İşlemleri

7292 sayılı Kanunla 6361 sayılı Kanunda yapılan düzenleme ile tasarruf finansman şirketlerinin birleşme, devir, bölünme ve iradi tasfiyeleri özel olarak düzenlenmiştir. Bunun amacı ise müşteri hak ve menfaatlerini korumak ve sisteme olan güveni sağlamaktır. Bu bakımdan, başka bir şirketle birleşecek, birden fazla şirkete bölünecek, başka bir şirkete devredilecek veya iradi olarak faaliyetlerine son verecek bir tasarruf finansman şirketinin müşterilerinin tüm haklarının garanti altına alınması bir gerekliliktir. Tasarruf finansman sisteminde müşterilerin 'yapılan tasarrufların geri alınması' ve 'hak kazanılan finansmanın elde edilmesi' olmak üzere iki temel hakkı bulunmaktadır. Özellikle bölünme, devir veya tasfiye olacak şirketlerin müşterilere olan birikmiş tasarrufları ödeme yükümlülüğünün yanında, tasarruf dönemi sonrasındaki finansman yükümlülüğünün yerine getirilmesi de önem arz etmektedir.

Bu doğrultuda olmak üzere, söz konusu şirketlerin birleşme, devir, bölünme veya iradi tasfiye süreçlerine gidilmesi BDDK iznine bağlanmış ve şirketlerin mevcut yükümlülüklerini nasıl karşılayacaklarına ilişkin bir plan sunması zorunluluğu getirilmiş, anılan plana uyulmaması veya birleşme, devir, bölünme veya iradi tasfiye süreci sırasında müşteri hak ve menfaatlerinin zarara uğratılacağına tespit edilmesi halinde ise BDDK, ilgili şirketin izninin iptali ve tasfiye kararı verilmesi hususlarında yetkilendirilmiştir.

Diğer taraftan, tasarruf finansman şirketlerinin tasfiyesi, müşterilerine olan finansman yükümlülükleri dâhil olmak üzere tüm yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ve alacaklarının tahsili bizzat şirket tarafından yapılarak genel hükümlere göre gerçekleştirilir. Bu durumdaki bir şirket tasfiye izninin verilmesinden sonra yeni müşteri edinemez ve yükümlülüklerini yerine getirmesini engelleyecek hiçbir yeni taahhüt altına giremez.

3.5. Kurumsal Yönetim

Tasarruf finansman şirketinin yönetim kurulu, genel müdür dâhil en az üç kişiden oluşur. Genel müdür, bulunmadığı hallerde vekili, yönetim kurulunun doğal üyesidir. Şirket genel müdürünün en az 7 yıl, genel müdür yardımcısının ise en az 5 yıl olmak üzere işletmecilik veya finans alanında mesleki deneyime sahip olmaları ve ayrıca lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmaları şarttır.

Öte yandan şirket; maruz kaldığı risklerin izlenmesi, kontrolünün sağlanması, faaliyetlerinin yapısı ve kapsamıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun bir şekilde yeterli ve etkin bir sistem kurmak ve işletmekle yükümlüdür. Ayrıca şirket; Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tüm işlemlerini gerçek mahiyetlerine uygun surette muhasebeleştirmek, finansal raporlarını bilgi edinme ihtiyacını karşılayabilecek biçim ve içerikte, anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir, denetime, analize ve yorumlamaya elverişli, zamanında ve doğru şekilde düzenlemek zorundadır.

Bunun yanında şirket, BDDK yapılan düzenlemelere uymak, belirlenen sınırlamaları ve standart oranları hesaplamak, tutturmak ve idame ettirmek ve bunlara ilişkin olarak anılan Kurum tarafından istenen tedbirleri belirlenen süreler içinde almak ve uygulamakla yükümlüdür. Şirketin bu Kanun kapsamındaki gözetim ve denetimi Kurum tarafından yapılır.

Tasarruf finansman şirketleri, tasfiyeleri halinde tasarruf sahiplerine ödenmek üzere, tahsil ettikleri organizasyon ücretlerinin¹ binde beşini gelir hesaplarından ayırmak zorundadır. Son olarak, bu şirketlerin 6361 sayılı Kanun kapsamındaki gözetim ve denetimi BDDK tarafından yapılır.

3.6. Tasarruf Finansman Sözleşmeleri

6361 sayılı Kanunun 39/A maddesinde tasarruf finansman sözleşmesi; *“belirli bir tasarruf tutarı ve dönemine bağlı olarak önceden belirlenmiş*

¹ Organizasyon ücreti, müşterilerin tasarruf finansman sözleşmesi kapsamında tasarruf finansman faaliyeti ve tasarruf fon havuzunun yönetimi karşılığında ödeyecekleri tutardır.

koşulların gerçekleşmesi şartıyla konut, çatılı iş yeri veya taşıt edinimi için müşteriye finansman kullanma hakkı veren, şirkete ise müşteriye ait birikmiş tasarruf tutarını yönetme, geri ödeme ve finansman kullandırma yükümlülüğü ile organizasyon ücreti alma hakkı veren, faizsiz finansman esaslarına göre düzenlenen sözleşme” olarak tanımlanmıştır. Bu sözleşme, yazılı veya uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle düzenlenebilir. Zikredilen sözleşmenin esası, belirli bir birikim süreci sonunda belirli bir konuda finansman elde etmeye hak kazanılmasına dayanmaktadır. Bu bakımdan, sözleşme birbiriyle bütünleşik bir tasarruf ve finansman taahhüdünü içermektedir. Sözleşme, müşterinin taahhüt ettiği tasarruf tutarını sözleşme yaptığı şirket nezdinde biriktirmesi ve sözleşmede yer alan süre, yasal sınırlamalar ve ödeme gücünün devam etmesine ilişkin koşulların sağlanması şartıyla müşteriye belirli bir konu ve tutarda finansman elde etme hakkı vermektedir. Bunun yanında sözleşme ile şirkete müşteriden organizasyon ücreti alma hakkı verilmekte, buna mukabil, müşterinin tasarruflarını yönetme, bunları geri ödeme ve sözleşme hükümleri çerçevesinde müşteriye finansman kullandırma yükümlülüğü getirilmektedir.

6361 sayılı Kanununun 39/A maddesine göre, tasarruf finansman faaliyetinde müşterilerin iki tür vazgeçme hakkı bulunmaktadır. Birincisi sözleşme imzalanmasını takip eden 14 gün içerisinde gerekçe gösterilmeksizin ve cezai şart ödemeksizin kullanılabilen ve müşterinin organizasyon ücreti de dâhil olmak üzere, ödediği her türlü tutarı cayma kararının ilgili şirkete bildiriminden itibaren en geç 14 gün içerisinde geri alabildiği cayma hakkıdır. Diğer vazgeçme hakkı ise, ilk 15 günlük süreden sonra başlayıp finansman sağlanana kadar devam eden sözleşmede fesih hakkıdır. Sözleşmede fesih halinde şirket müşteriye organizasyon ücretini geri ödememe hakkına sahiptir, fakat müşterinin tüm birikimlerini yani tasarruflarını ve bunların birikmiş nemalarını BDDK tarafından belirlenecek süre içerisinde ödemek zorundadır. Öte yandan, finansman sağlandıktan sonra müşterinin sözleşmeyi fesih hakkı bulunmamakta, sözleşmeyi sona erdirmek isteyen bir müşterinin kendisine sağlanan finansmandan kaynaklanan toplam borç bakiyesini geri ödemesi gerekmektedir. Bunun yanında, tasarruf finansman sözleşmeleri, müşterinin sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumu haricinde, şirket tarafından tek taraflı olarak feshedilememektedir.

Yeri gelmişken belirtelim ki, tasarruf finansman sözleşmelerinde asgari olarak tutarlara, vadeye, organizasyon ücretine, gelir, maliyet ve masraflara, konut, çatılı iş yeri veya taşıt edinimine yönelik tasarruf etme ve finansman kullandırma dönem ve koşullarına, iade süre ve şartlarına, temerrüde, cayma hakkının kullanımına, sözleşmenin sona ermesine, feshine, mirasçılara intikaline, üçüncü taraflara devrine, tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin hükümlere yer verilmesi gerekmektedir.

3.7. Tasarruf Finansman Şirketlerinin Faaliyetleri

Tasarruf finansman faaliyetinin işleyişi ile müşteri hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin genel çerçeve 6361 sayılı Kanuna eklenen 39/B maddesinde ortaya konulmuştur. Buna göre tasarruf finansman şirketlerinin, her bir müşteri grubu ve müşteri bazında bağımsız bir tasarruf ve finansman planı düzenlemesi; grup halinde tasarruf uygulamasında da müşterilerin teslimat tarihlerinin, grup için öngörülen toplam vade esas alınarak belirlenmesi icap etmektedir.

Diğer taraftan, müşterilerin hak ve menfaatlerinin etkin bir şekilde korunmasını teminen, tasarruf finansman şirketleri, tasarruf fon havuzu² hesaplarını diğer hesaplarından ayırmak zorundadır. Tasarruf fon havuzu varlıkları, şirketlerin tasarruf finansman sözleşmelerinden kaynaklanan yükümlülüklerinin yerine getirilmesi dışında başka bir amaçla kullanılamaz, hapis hakkına, alacağın devir ve temlikine ve takasa konu edilemez, rehn edilemez, teminat gösterilemez, müşterilerin tasarruf finansman sözleşmelerinden kaynaklanan alacakları müstesna, kamu alacaklarının tahsili amacı da dâhil olmak üzere haczedilemez, üzerine ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz konulamaz veya iflas masasına dâhil edilemez.

6361 sayılı Kanununun 39/B maddesinin üçüncü fıkrasında, “*Tasarruf finansman şirketleri faizsiz finansman esaslarına göre faaliyet gösterir.*” hükmüne yer verilmek suretiyle, ülkemiz uygulamasında söz konusu sistemin yalnızca faizsiz finans ilke ve esaslarına uygun şekilde gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Bu bağlamda, hem tasarruf finansman sözleşmeleri kapsamındaki işlemlerin hem de tasarruf finansman şirketlerinin diğer faaliyetlerinin faizsiz ilke ve esaslara uygun şekilde gerçekleştirilmesi zorunludur.

2 Tasarruf fon havuzu, belirli bir dönemde tasarruf finansman şirketi nezdindeki birikmiş tasarruflar ve finansman geri ödemelerinden oluşan tutarlar toplamından, tahsisat olarak verilmiş tutarlar ile tasarruf geri ödemelerinin düşülmesinden sonra kalan tutarı ifade etmektedir.

3.8. Cezai Sorumluluk

6361 sayılı Kanununun 44. maddesinde öngörülen idari para cezaları ile 46, 47 ve 48. maddelerinde düzenlenen suç ve cezalar tasarruf finansman şirketleri hakkında da aynen tatbik olunmaktadır.

Bununla birlikte, 7292 sayılı Kanunla tasarruf finansman şirketlerine özgü birtakım adli ve idari yaptırımlar getirilmiştir. Buna göre 6361 sayılı Kanunun;

- 9. maddesinin beşinci fıkrasına (tasarruf finansman şirketlerinin konut, çatılı iş yeri veya taşıt ediniminden doğduğu tevsik edilmeyen borçları finanse etmesi, tasarruf finansman sözleşmeleri dışında finansman sağlaması, üçüncü taraflara borç vermesi, ortaklık payı edinmesi, her türlü belge, ilan ve reklamlarında banka izlenimi yaratacak ifade ve deyimleri ve katılım ibaresini kullanması), 39/A maddesinin üçüncü veya dördüncü fıkralarına (müşterilerin cayma hakkına ve sözleşmeyi fesih hakkına) aykırı işlem yapılması halinde 62.500 TL'den az olmamak üzere aykırılık oluşturan işlem tutarının beş katına kadar idari para cezası,

- 39/A maddesinin ikinci veya beşinci fıkralarına (tasarruf finansman sözleşmesinin düzenlenme usulünün veya içeriğinin kanuna uygun olmaması), 39/B maddesinin birinci, ikinci veya üçüncü fıkralarına (tasarruf finansman faaliyetleriyle ilgili kurallara) aykırı işlem yapılması halinde 25.000 TL'den 50.000 TL'ye kadar idari para cezası,

- 39/A maddesinin üçüncü veya dördüncü fıkralarına aykırı davranışların altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş yüz güne kadar adli para cezası,

- Tasarruf finansman şirketi yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensuplarının zimmet suçunu işlemeleri halinde altı yıldan on iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası,

ile cezalandırılması öngörülmüştür.

3.9. Tasarruf Finansman Şirketlerinin Faaliyet İzininin Kaldırılması ve Zorunlu Tasfiyesi

6361 sayılı Kanunda, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinden farklı olarak tasarruf finansman şirketleri için özel tasfiye süreci getirilmiştir. Zira tasarruf finansman şirketleri bireylerden topladıkları tasarruflara dayalı olarak faaliyet gösteren finansal kuruluşlardır. Bu özellik, söz konusu kuruluşların mali yapılarının çok yakından izlenmesini ve müşterilerin hak ve menfaatlerine zarar getirecek eylemlerin önlenmesini zorunlu kılmaktadır. Şirketlerin likiditelerini yönetememesi, varlık

yükümlülük dengelerinin bozulması veya risk yönetim sistemlerini etkin bir şekilde kuramamaları tasarruf finansman sisteminin istikrarlı bir şekilde sürdürülmesine engel olabilecektir. Bu çerçevede, mezkûr Kanuna eklenen 50/A maddesi ile BDDK denetimleri sonucunda bir şirketin önemli finansal riskler taşıdığı veya faaliyetlerini güvenle sürdüremeyeceği veya bu Kanuna, ilgili düzenleme veya kararlara aykırı hareket ettiğinin tespit edilmesi halinde BDDK'ya gerekli tedbirleri alma yetkisi verilmiştir. Bu bağlamda, adı geçen Kurula, alınacak tedbirlere uyulmaması veya uyulsa bile tedbirlerin istenilen faydayı sağlayamayacağına tespiti halinde ilgili şirketin faaliyet iznini iptal etme ve tasfiyeye tabi tutma yetkisi de tanınmıştır.

Kurulca tasfiyesine karar verilen şirketler, yine Kurul tarafından atanacak en az üç kişilik tasfiye komisyonu tarafından genel hükümlere göre tasfiye edilir. Tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin mümkün olan en üst seviyede korunabilmesi amacıyla, 5411 sayılı Bankacılık Kanununda TMSF tarafından tasfiyeye tabi tutulan bankalar hakkında getirilen belirli hükümlerin, tasarruf finansman şirketleri hakkında da uygulanması öngörülmüştür.

3.10. Tasarruf Finansman Şirketlerinin Yeni Düzenlemelere İntibak Süreci

6361 sayılı Kanuna eklenen geçici 7. madde ile hâlihazırda bir lisansa tabi olmadan tasarruf finansman faaliyeti sürdüren şirketler için intibak süreci kabul edilmiştir. Bu çerçevede, 7292 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 07.03.2021 tarihi itibarıyla hali hazırda tasarruf finansman faaliyeti yürütenler, bu tarihten itibaren bir ay içinde (07.04.2021 tarihine kadar) BDDK'ya başvuruda bulunmak, başvuru sırasında durumlarını en geç 6 ay içinde 6361 sayılı Kanun hükümlerine uygun hale getireceklerine veya müşteri hak ve menfaatlerini zarara uğratmadan tasfiye olacaklarına dair bir plan sunmak ve planın uygun görülmesi halinde gereken işlemleri planda belirlenen süreler içerisinde yerine getirmek zorundadır. Altı aylık sürenin, Kanun hükümlerine uyum sağlanmasına ilişkin ilave bir plan sunulması ve söz konusu planın BDDK'ca uygun görülmesi halinde altı ayı geçmemek üzere uzatılması mümkündür. Ayrıca BDDK, 6361 sayılı Kanunun 5/1-e maddesi (asgari sermaye şartı) dışındaki mevzuat hükümlerine uyum için intibak süresini altışar ayı geçmemek üzere iki defa daha uzatmaya yetkilidir. Bir aylık süre içerisinde ise BDDK'ya 23'ü tek başına, 12'si ise 5 şirket çatısı altında birleşmek üzere toplam 35 şirket intibak başvurusunda bulunmuştur.

Belirtilen sürede başvuruda bulunmaksızın tasarruf finansman faaliyetinde bulunmaya devam edenler hakkında ise izinsiz faaliyette bulunmak suçundan işlem tesis edilecektir.

Kuruma başvuruda bulunanlardan, bağımsız denetimden geçmiş mali tablolarına göre varlıklarının yükümlülüklerini karşılayamayacağı tespit edilenler ile durumlarını öngörülen süre içerisinde 6361 sayılı Kanun hükümlerine uygun hâle getirmeyenler veya sunduğu plan BDDK tarafından yeterli görülmeyenler ile 07.03.2021 tarihinden önce tasarruf finansman faaliyeti kapsamında müşterilerinden para toplayan ancak BDKK'ya başvurmayanlar hakkında, zikredilen Kanunun 50/A maddesinin birinci fıkrası kapsamında tasfiyesine karar verilebilir.

Son olarak, durumlarını 6361 sayılı Kanun hükümlerine uygun hale getirerek intibak eden tasarruf finansman şirketlerinin 07.03.2021 tarihinden önce akdettikleri tasarruf finansman faaliyeti kapsamındaki sözleşmeler, mezkûr Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine göre tadil olmaksızın uygulanmaya devam olunur.

4. SONUÇ

Günümüzde hemen hemen her alanda yaşanan değişim, bütün sektörlerde finansal kaynaklara erişimde alternatif yöntemlerin gelişmesine neden olmuştur. Bu kapsamda, konut, işyeri ve taşıt edinimini kolaylaştırmayı amaçlayan ve halk arasında 'elbirliği sistemi' olarak ifade edilen 'tasarruf finansman sistemi', ülkemizde son yıllarda oldukça yaygınlaşmış ve tasarruf finansman sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin sayısında kayda değer bir artış olmuştur. Bununla birlikte, anılan sektöre ilişkin sermaye, yeterlilik, lisans, izin vb. şartların bulunmayışı ve sisteme dair kamu idaresinin denetim ve gözetiminin olmayışı, ileride yaşanması muhtemel mağduriyetler bakımından kamuoyunda eleştiri konusu olmuştur. Buradan hareketle, 7292 sayılı Kanunla, 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununda birtakım değişiklikler yapılmış ve tasarruf finansman sistemi bu Kanunun kapsamına alınmıştır.

Yapılan düzenlemelerle; tasarruf finansman şirketleri BDDK'nın denetim ve gözetimine tabi kılınmış, lisans verilenler dışındaki şirketlerin, tasarruf finansman faaliyetlerini izinsiz ve lisansız şekilde icra etmesi yasaklanmış, düzenlemenin yürürlüğe girmesinden önce sistemi icra etmekte olan şirketlere mevzuata intibak sağlamaları amacıyla süre verilmiş, asgari sermaye tutarı

100 milyon TL olarak belirlenmiş, bu şirketlerin yalnızca konut veya taşıt ediminden doğan borçları finanse edebilmesi, faizsiz esaslara göre çalışması, kurumsal yönetim ilkelerine uymaları, devir, bölünme ve iradi tasfiyelerinin BDDK denetimine tabi olması kabul edilmiş, belli durumların varlığı halinde BDDK'ya şirketten ilave tedbirler alınmasını isteme yetkisi verilmiş, tasarruf finansman sözleşmesinin kapsamı belirlenmiş ve müşterilere sözleşmeden cayma ve sözleşmeyi feshetme hakkı tanınmış, sisteme ilişkin bazı kural ve yükümlülüklerin ihlali halinde idari ve adli yaptırımlar öngörülüş, sistem kapsamında faaliyette bulunan şirketlerin iradi tasfiye haricinde BDDK tarafından belli hallerde en az üç üyeden oluşun ve bu Kurumca belirlenen bir tasfiye kurulu tarafından tasfiye edilmesi kuralı getirilmiştir.

KAYNAKÇA

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu. (2012, 13 Aralık). Ankara: Resmi Gazete (Sayı: 2849).

7292 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2021, 07 Mart). Ankara: Resmi Gazete (31416 sayılı).

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (07.04.2021). *Tasarruf Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik.* Ankara: Resmi Gazete (31447 sayılı).